

J E L E N K O R.

37. szám

Pest, szombat május 7.

1836.

Foglalat. Magyar- és Erdélyország (cs. k. felségek Pozsonyban, a főhg-Nádor Budapesten; országgyűlési munkálkodások april. 28ka óta az országgyűlés máj. 2kán történt bezártaig, 3 rendű k. k. leírás a magyar nyelv, Ludovicae's Museum's koronázási hitlevél ügyében. Különféle.) Anglia (felső 's alsóházi ülések. Harvey's Agnew indítványai; orange-páholók; egyveleg) Franciaország (követ és párkamarai ülések; Laroche-jacquelin grófné; egészségi társaság.) Spanyolország (éji gyilkolások Madridban; hadi kegyetlenségek 's viztorlások; Sz. Sebastian aggodása; az avatkozás kérdése.) Amerika. Török- 's Oroszország. Elegyhír. Gabonaár.

M A G Y A R É S E R D É L Y O R S Z Á G.

Pozsony. Ó cs. kir. Főlsége 's Hitvесе majus 1sőjén esti 7 órakor 101 álgylövés mellett átjövén az ország határán, Pozsonyba a zöldággokkal megrakott hidon keresztül az ugynevezett halászkapunál, hol diadalmi kapu vala föllálitva, a nép éljenkiáltásai közt ment be 's a gr. Viczay-épületben szállott-meg. Fogadták ő főlségeiket a főhg. Nádor, a kancellaria tagjai, némely már előbb megjelent udvariak, a katonai főtisztok 's városi hatóság küldöttsége. A városi polgárság fegyverben tisztelkedett. Később a város egyszerre kivilágitva lön, 's ő főlségeik a főbb utcákat kocsiban járdalák meg a tolongó sokaság éljenei közt. 2kán reggel, miután előbb kerületi 's majd országos ülés tartott, ő Főlségek üdvözlésére egy fényes országos küldöttség ment, mellynek szónoka az egri érsek Pyker László patriarcha volt. Délutáni 5 órakor az Ország RRei egy testben menének a primási palotába, hol miután az új koronaór a szokott esküt a Főlség 's Ország előtt letévé, következék a törvény-cikkelyek királyi megerősítése, melly után az Ország RRei az országházába menvén, utolsó elegy ülésökben a magyar törvény-cikkelyek délutáni öt órától 10 óráig elolvastattak. Másnap ő Főlségeik reggeli 9 óra tájban a tegnapelőttihez hasonló éljenkiáltások közt Bécsbe visszautaztak.

April 28ka óta, melly napig legutóbbi értesítésünk terjedt, egész a bérekesztés órájáig, egész nap sőt késő estig is tartottak majd kerületi, majd országos majd elegyülések, mellyekben a főbb tanácskozási tárgyakat szokás szerint csak elszámlálva érinthetjük. A tized tárgyában lett állapot az, hogy beszédetése, megváltása 's a t. a kilenced körüli intézetek szerint törtéjék. A magányos vállalatok sorsa ellátásképen jövő országgyűlésig a főlségre bízva. Polgári pöröknek országgyűlés alatti folyamok miatt a fölírás, úgy a mint mult lapunkban érintettük, fölterjesztett. A T. cikkely iránt a kir. válasz értelme elfogadtott. Különféle tárgyakra országos küldöttségek nevezettek. Meghánys alatt folytak: a nemzeti játékszin, a magyar nyelvi cikkely, 's a följobb mondott tárgyak cikkelyei; továbbá a Ludovica 's Muzeum 's azokra tett ajánlatok, Bihar vmegyének Erdélylyeli határai, a porták eligazítása, szóbeli pörlekedés, dunai állóhid, tisztviselők büntető hatósága, országgyűlési újság, koronázási oklevél magyar fordítása 's ez iránt kapott kir. válasz, az örültek házat 's arra tett ajánlatokat illető törv. cikkely, sérelmek 's kívánatok, pécsi akademia 's a t. melly tárgyak közül egyezést nyertek 's az egyeztetésen is kerestültek, következők: az 1—7 urbéri cikk; arányosítás; bírói ítéletek okokkal támogatása; egyenes örökösés; jobbjagy-telket használó nemesei teherviselése, sumei törvényszék; vásárbíroság; adóssági elmarasztásoknak árverés útján végrehajtása; nemtelenek felpörössége, 's fenytő perbeli följobbvittele; országgyűlési napdiak; b. Szepesy alapítványa; Jászág pecsétje; Istvánmegye visszszakapcsolatása; Tarpa; az Orségiek kereset-joga, koronázási oklevél; kisajátítás; koronaörök választatása; polg. pereknek országgyűlés alatti folyamok; a részek visszszakapcsolatása; tized; dunai állóhid, szóbeli pörlekedés; játékszin; különféle tárgyakbeli választások és honosítások.

Kir. válasz a magyar nyelvi törvény-cikkelyre:

Altefatam Suam M. S. quoad projectum articuli, mediante DD. SS. et OO. d. Repraesentatione ddo. 30ae Aprilis a. l. de lingua hungarica substratum, benigne velle: ut in cohaerentia altissimae Suae, erga intermediationem Ser. Archiducis Domini Regni Palatini editae Resolutionis §. primus eo reducatur: ut his jam sub Comitibus condendi Legum articuli lingua hungarica, et latina altissimae sanctioni Regiae substernantur, in casu tamen dubii originalis textus hungaricus pro dirimente habeatur; §i autem 3li dispositio benignae ddo. 26ae Aprilis editae Resolutioni conformiter ad modum §i 3ii. articuli 8: 1830. permissive enunciatur, ac in reliquo textura articuli in solita mutua cum Cancellaria Sua Regia concertatione in convenientem formam redigatur. In reliquo etc. Posonii die 4ma mensis Maji 1836.

Kir. válasz a Ludovica 's Muzeum iránt:

In ordine ad articulos, quos Domini SS. et OO., in objectis Academiae militaris Ludovicae et Musei Nationalis, medio Repraesentationis suae ddo. 2ae Aprilis a. c. substraverunt, Suam M. S. lisdem significari benigne jussisse, penes providentissimas articuli 7mi 1808. de coordinatione Academiae militaris Ludovicae dispositiones, debite caeteroquin effectui mancipandas, attactarum in paragraphis 3tio et 4to recens projectati, quoad Academiam hanc articuli provisionum necessitatem, in specie vero ad id, ut cuncta militaria studia lingua hungarica tradantur, in defectu requisitorum adminiculorum ne modum quidem pro hic et nunc adesse, atque ideo articulum eundem ad solos tantum 1um, 2dum, et 5tum dehinc tertium paragraphos in merito suo altefatae Suae Majestati S. benigne probari; Porro nulla intuitu meriti paragraphorum 1i, 2di, et 3ti articuli, Museum Nationale con-

cernentis difficultate subversante, altefatam Suam M. S. eosdem benigne ratihabere; mentionata altamen paragrapho 4to Deputatione regnicolari, in objecto Academiae militaris Ludovicae, locum non habente, in quantum scopo authenticationis memoratorum hoc paragrapho catalogorum Domini SS. et OO. specialis Deputationis regnicolaris exmissionem cuperent, altefatam Suam M. S. huic eorum desiderio benignum suum in ipso legis contextu memorandum assensum tribuere; ita etiam benigne largiri, ut generosa oblata tam ad rationem Academiae Ludovicae facta, et duobus articulis comprehensa, quam quae ad augmentum Musei Nationalis conferunt, et uno articulo enumerantur, in tabulas Legum referantur; universis huic Domini SS. et OO. Repraesentationi adjacentibus quinque articulis, quoad utrumque textum ad suscipiendam cum Cancellaria Sua Regia concertationem relegatis. In reliquo etc. Posonii die 30. mensis Aprilis 1836.

A koronázási hitlevélről:

Tam ex indole rei, quam vero ex deserto etiam ingressus articuli circa illud ipsum sacrum Diploma Regium, quod altefata Sua Maj. S. ante felicem Inaugurationem Coronationemque Suam benigne extradederat, publicis Constitutionibus Regni inserendum, per DD. SS. et OO. projectati, et ope demissae ddo. 25ae currentis exaratae Repraesentationis, altissimae ratificationi substrati tenore, suapte consequi, quod diplomatici articuli, illi lisdem ipsis, quibus concepti verbis sunt, in legum tabulas referendi veniant. Quodquidem ut fiat, ac proin praeprovocati benigni Diplomatis lingua latina extradati tenores in tali hocce contextu suo ingressui illi subnectantur, benignissimae menti altefatae Suae Majestatis Sacratiss. S. plene congruit. Postquam tamen praesens articuli illius hungarica redactio ita esset comparata, ut exinde secus quam se res habeat, Diploma illud, duplici exaratum lingua fuisse subinferri posset, huic tam gravi reflexioni obnoxiam illam texturam probari per altefatam Suam Maj. non posse; hocque ipsum Eandem Domini SS. et OO. cum ea ulteriori benignae mentis Suae declaratione significandum benigne praecepisse: in cohaerentia praemissorum, nisi illa in rem ulterior imita ratio fuerit, ut in utroque legis textu, id ipsum quod praeprovocatum benignum Diploma latina deductum lingua sit, clare innuat, circa tenores autem ejus lingua hungarica debite reddendos, occasione mox suscipiendae cum Cancellaria Regia sua concertationis conveniatur; quem in casum benignum Diploma suum in duplici textu inarticulati clementer admittit; secus idem Diploma illo tantum, quo editum fuit idiomate ingressui, uti idem proponitur, subnectendum et inarticulandum esse. In reliquo etc. Posonii die 28 mensis Aprilis 1836.

Milly szeretettel viseltetik két testver fővárosunk Hazánk-nak negyven esztendei országos érdemekkel koszorús fenséges Nádorához, azt főhercegi hitvesének 's magzatának minapi leérkezükkor is kitünteté, de még sokkal tündöklőbbén magának a főherceg-Nádornak a Nádor új gőzhajón majus 4én Pozsonybul haza jöttekor. Ugyan is már 3kán váratos levén ohajtott jövele, a nemzeti hármás színre festett 's gyalog koriati két szélein zöld fákkal lombozott dunahid hajóji mindegyik végén (100) nemzeti zászlók lobogtak, azok lengének néhány partmelletti hajó ormain is, azoka a gőzhajó révpada végén, szintazon színű szövetek lebegének több feldunasori ablakbul. Mindezen túl pedig 4én a lovag 's gyalog polgársággal diszkedésül oda járult a ns. városi tanács 's választott századoság is. E fölött a kedvező idő mellett tömérdek népön borítá mind a két partmelléket, ablakit 's erkélyit el. Mind a két paron le Ó-Budától 's a szigetektől durrogott a mozsár, ropogott a fegyver 's még az ősz Gellért is örömlövésekkel tisztelkedett. E szives fogadási készüléket koronáza a főherceg-Nádorné, ki magzatitól környezve fényes udvari hintóban várá mind két nap a szeretve tiszteltet, 's midőn a gyors habszelő Nádor, Magyarország fenséges Nádorát hozva magyar hármasszínű lobogókkal diszélő fedelén, 5 $\frac{1}{2}$ kor a révpad felé kanyarodék, fens. Nádornék kedves magzatival hintajából kiszállván az oldalt és mindenütt virágokkal borított révpadnak zöld lombozatbul füzött diadalkapus fokán fogadá a pesti városi tanácsal együtt az olly ohajtvá vártat. Ezer meg ezer szakadatlan éljen-harsogással üdvözlé a rég nem láttat 's ahítottat az örvendő sokaság 's így kísérté a feldiszesített hidon által, hol Buda fővárosának huszár köntösű polgársága hasonló szives ünnepséggel fogadá 's kíséré a fejedelmi lakba, mellyben a már ott váró főkormányiszéki és hadi méltóságok tövék örvendő udvarlásait a folyvást dőbörgő taraczk robajai közt. Alig áldozott le a nap, mint 3dikán úgy 4dikén is a beköszönt alkony után az egész pesti dunasor 's budai partmelléki épületek örömtűzben villogtak. A kalmár v. Casinoterem, a város redoute homloka, 's néhány ház Pesten és Budán a rácz városban szembetűnő fénnel ragyogtak. A kelemhegyi csillagásztorony 's a Dunán egy hajó kivilágitatása kellemes látvány volt. Illy tanujelekkel bizonyítá Budapest lepletlen örömet 3 év 's 4 $\frac{1}{2}$ hónaputáni hazatért én fejedelmi Nádora iránt, kit Pozsonyól lefelé hajózásban egész Pestig majd minden parti helység népe az agg Vise-

gráddal együtt dunájához tódulva ünnepi menettel, hóduló zászlókkal, nemzeti lobogókkal 's vigalmi lődözésekkel tisztelt 's part-ról partra kalauzolt verseny éljen! kiáltással, nemzeti nyelvünk gyámolára 's nemzetünk boldogítójára minden boldogságot o-hajtva. —

Ó cs. kir. felsége april 30iki legfensőbb határozata szerint báró Sina Györgynek megengedni méltóztatott, hogy a' görög királytól nyert „Mégváltó-rend középkeresztét elfogadhasssa 's viselhesse.

Zágrábban april 27iken Lehpamer Ferencz kanonok és főesperes életének 55ik évében meghalálozott.

K. Fejérvár: April. 23kán Nagy-Baczoni idősb Incze Mihály orvos dr. a' kolozsvári kir. Lyceumban Physiologiát Pathologiát és Materia medicát 38 éviglen fáradozva tanított professor, az ottani ns. convictus és seminarium rendes orvosa a' jénai ásvány-tudós társaság tagja, egy szerencsétlen esésből származott 's két hónapig tartott súlyos nyavalya következtében 74 évre terjedt munkás életpályáját bezárta. Tetemei apr. 25én szeretett fia orvos dr. és kamrai physicus Incze Mihály várbeli szállásáról kísértettek egy rövid halotti elmélkedés után a' végnyugalom helyére.

KÜLÖNFÉLE: Debreczenben a' legközelebb lefolyt Györgynapi sokadalom igen kedvezőleg ütött ki. Minden nemű kézművek, különösen a' nyomtatott pamutszövet-félék, kapva keltek. Gyártatlan termék igen sok volt a' vásáron 's nagy részint mind elkelt. A' gabonának igen csekély ára volt, 's 4 váltó frton is vették a' jobb-féle tisztabuza köblét. 30 foknyi pálinkának akója 14 vtó frton kelt. — A' tárnokszék, mely majus 2ikára volt hirdetve, bizonytalan időre elhalasztott. — Sz. kir. Pest városában a' közelebb lefolyt évnegyed alatt 1178 személy halt meg 's ezek közt egy 106 esztendő is. — A' budai aszszonyegyesület jöltevő céljaira ugyan e' folyó év első negyedében különféle életmi szereken kívül 405 vforint gyűlt be.

A N G L I A.

A' felsőházban april 18án Melbourne lord az irlandi hatóságjavító törvényjavaslat második felolvasatását hozá indítványba. Előadásában megfajtá célját, 's részleteit, azután arra szólítá fel a' lordokat, hogy ne azon szellemben bánjanak e' rendszabálytal, melyben az alsóház ellenző része, mely rész t. i. sem Wellington hg. sem Sir R. Peel iskolájában nem létez. Lyndhurst lord részletes beszédben azt akará megmutatni, hogy a' törvényjavaslat a' kijelölt roszakat nem fogja mellőzni 's ámbár a' másodszori felolvasást nem szándéka gátolni, mindazáltal kívánja, hogy a' biztosságnak egyenes utasítás adassék az irlandi testületek teljeseltörlesztésére (ugyanazon indítvány, mely az alsóházban.) Ripon és Winchilsea grófok mellette szólottak, de Lansdown marq. védelmezé a' kormány javaslatát, Roden gróf pedig reményét fejezé ki, hogy a' ház e' zsarnok rendszabályt félre fogja vetni. Melbourne lord e' kifakadásokra azon gúnyos megjegyzést tevő, hogy talán tanácsos lesz a' biztossági meghányást kevésse elhalasztani, mi által a' nemes és tudós lordnak (Lyndhurst) ideje lesz javaslata elkészítésére. Végre a' 2dik felolvasás megtörtént, 's a' biztossági meghányás april 26ra határozott.

Említettük Harvey radical követ indítványát a' nyugpénzjegyzék vizsgálatairánt, Ez iránti beszédének mellyet az Öst. Beob. közöl következők érdekesh helyei: „A' kormányi absolutismus szép napjaiban, úgymond, azon tant (doctrinát) állították fel, hogy senki sem bir avatkozási joggal abba, miképrendelkezik a' korona nyugpénzjegyzékéről. Wighek toryk egyenlő buzgalommal védék ezen tant, mely azonban nem vala önhasznat nemleső. Egyirónak, Burkenak kellett jónie, kinek tekintete törvény gyanánt szolgált, hogy a' királyi pazarlás vesztegetésinek határt szabjon. Hála legyen fáradozásának! egy törvényjavaslat fogadtatott el, melly azt határozta, hogy ezentul a' nyugpénzek egész összességének nem szabad többre mennie 195,000 font sterlingnél. — 1830ban Wellington hg. mint első minister előterjeszté a' nyugpénzjegyzéket, mellynek mennyisége 143,000 ft. sterlingre ment. A' wighek, akkor az ellenző padokon, hangos majra fakadtak e' javaslaton, 's e' mennyiséget töménytelen nagyknak találták. Indítvány tétetett annak megkevesbitésére, 's az 29 szózatnyi többséggel elfogadtatott, mi a' ns. herczeg ministeriumát visszalépésre kényszeríté. A' wighek így kormányra jutottak, 's im! e' jegyzéket 12,000 font sterlinggel szaporították. A' mostani ministerium megmaradt e' panaszos rendszerénél, noha Althorp lord két év előtt a' teljes parlamentben kénytelen volt azt nyilvánítani, hogy a' nyugpénzesek közül többen nem érdemlik meg a' nyugpénzt, sőt van több név azok közt, mellyek a' királyi bőkezűségnek gyalázatjára válnak. En már háromszor tettem az iránt indítványt, hogy a' nyugpénzjegyzék vizsgálatai törlessenek el, 's a' ház háromszor vetette azt félre. Most reményem, szerencsésb lesznek, mert azóta mind a' szabadelműmind a' gazdálkodási tanok (doctrinák) előlépést tettek a' nemzetben. A' mostani nyugpénz-jegyzéken 1303 személyt számlálhatni, kik között 280 címzetes van. Az összes mennyiség 150,000 font sterlingre rúg. Úgy hiszem, senki sem fogja a' kamra jogát kétségbe vonni, mellynél fogvást a' nyugpénzesek címét megvizsgálja, mennyire tarthatnak ezek követelési érdemjogot a' királyi bőkezűségre. En bizonyíthatom, hogy több van 300nál olyan, kinek egyéb érdeme nincsen nevénel. De tovább megyek, 's felszólítom a' ministeriumot: jelöljen ki nekem az 1303 nyugpénzes közül bár 12öt olyat, kik saját érdemöknek köszönhetik nevök beiratását ezen aranykönyvb. („halljuk!“ „halljuk!“ a' kincstárminister padján.) Politikai megvesztegetés volt egyedül azon cím, melly által nyugpénzt lehetett

szerezni. En nem látom által, miért védelmezik e' nyugpénzeket a' mostani ministerek oly nyakason, holott semmi részök sem volt azok megajánlatában, 's azért nem is kötelesek azokat végrehajtani. A' mostani kabinetet a' nép támogatja, első kötelessége annak érdekeit védelmezni, 's igazság és javítás elvei szerint munkálkodni, félrehevén minden udvarias tekintet. Megjegyzem még, hogy ámbár a' király admiralitási jogairól lemondott, e' cím alatt a' tengerészet pénztárából még is 6000 font sterlinget vett föl. En nem átalom kimondani, ha ugyan ezen előadás igaz, hogy e' viselet valóban csudálatos. (Halljuk! halljuk! Élénk mozgás a' ministeri padokon.) Még egyre teszem a' házat figyelmezzé. Mig a' ház külön biztosságot nevez ki az irlandiszegények sorsa javítására, azalatta nyugpénz-jegyzéken oly nevek látszanak, mellyek vagy gazdag jövedelmekkel ellátott urakhoz, vagy oly családokhoz tartoznak, mellyek hatalommal 's gazdagsággal bírnak. 'S nincs bosszantóbb tárgy, mint ezen aranyzott koldusok, kik teli marokkal zsebelnek a' nép erszényéből. Még egy más visszaélést is meg kell pendítenem, melly abban áll, hogy Anglia királyja gyermekeit ezen nyugpénz-jegyzékre utasítják, ámbár a' király tömördek magányos jövedelemmel bír: ez gyalázat az angol népre! (halljuk!) E' visszaélést már csak illedelem miatt is rég el kellett volna törteni (rendre!) Reményem, hogy a' javított alsóház, mint hú örje a' nyilvános pénzeknek, indítványomat kedvezően fogja fogadni 's azt mind whig mind tory helyeslendi, habár csak magának a' felsőháznak méltósága érdekében történék is. (Beszédét zajos tetszés követte.) Miután pedig a' ministerek feleltek indítványára, 's többen is szólottak mind mellette mind ellene, rekesztő beszédében következőket monda: „Mit a' ministerek most ostromlanak, valaha, mig az ellenzési padokon ültek, ök is védelmeztek, 's több ízben szóba hozták. Még most is ott általellenben ülnek, ha nem tették volna ezt; mert hiszen főleg ezen kérdés buktatta meg a' tory kormányt. Valóban, a' mi mostani ministeriumunk olyan előttem, mint valamely bonyés (zähes) beefsteak, mellyet szokatlanul erősen meg kell sulykolni, 's még akkor sem igen lesz gyöngéd és porhanyu (tetszés és kacaj.) Ejj, de ugyan mit hisznek rólunk? Hát oly embereket megvallotta, Isten tudja, miképre jutottak oda! (halljuk!) Midőn a' kérdést először szőnyegre hozám, akkor azt mondották: „Ember! Önnek igaza van, elvleg Ön indítványa ellen semmit sem mondhatni, a' nyugpénz-jegyzéken egy név sincsen, mellyet le nem kellene onnan törteni; de ne zaklassátok keményen a' mostani ministeriumot.“ (Kacaj.) Szép ok! Még egyszer mondom, nincs tizenkét név e' jegyzéken, mellyről igazán el lehetne mondani, hogy érdemeik vannak az ország iránt. — En nem akarok most neveket említeni, mint előbb, mert exempla sunt odiosa, 's tapasztalásból is tudom, mi veszélyes. Első indítványom után nem egy gentleman lépett hozzám, 's mondotta: „En Önnel valék szavazandó 's választóimnak is megmondottam; de midőn Ön N. N. régi barátomat megnevezte, ama' szives jó öreget, kit már oly rég ismérék, kivel a' klubokban 's itt ott összejövök, 's kinek semmije sincsen a' szegény bohónak! mint nyugpénze, már akkor Ön indítványát többé nem támogathattam.“ — (Kacaj) Azután meg a' szépnem egyik tisztelője ostromlott. „Igaz ugyan, úgymond, amaz idős asszonyosság, ama' nyugpénzes, kit néven nevezett meg Ön, erényét már régóta elvesztette, de tekintve, családja, Ön még is elnézhetne volna a' töredékeny edény botlását.“ — (Csattogó kacaj) Így növekedett akkor a' ministerium többsége, 's a' mérleg billentyűje részére hajlott, mert mind e' sok vén asszonyt is fontjába vetették. (Kacaj.) De ez úttal e' tisztos matronák közül egyiket sem szándékom bántani. (Hangos nevetés.) Isten őrizzen! hanem csak némely általános czimekre akarok figyelmeztetni. E' hangon szólott még tovább is 's egész sor nyugpénzesítést felhordott, hol vesztegetés mutatkozik. Beszédét azon fenyegetéssel rekeszté, hogy indítványát máskor több kérelemmel fogja támogatni, mint a' mennyit John Russell lord és valamennyi társai előhozni képesek lesznek. Mint említettük, indítványa 216 szóval 146 ellen félrevetett.

Az alsóház april 18iki ülésében John Russell lord kérédeztetvén azt felelte, miképre az irlandi szegénység ügy vizsgálatra küldött biztosak annyiféle javaslatot tettek, hogy a' kormány nem képes még ezen ülés alatt rendszabályt javasolni e' tekintetben. —

Az alsó házban april 20án Palmerston lord Hume kérdésére azt felelte, hogy Sir Frederick Lamb, angol követ a' bécsi udvarnál, ki már 16 hónap óta van követségi helyétől távol, e' helyére a' hónap 25én ismét el fog indulni. Egyszersmind jelenté, hogy ezen egész távolléte alatt csak felét huzta fizetésének. — Dublinban azt hirtelék, hogy azon emlékjel, melly ama' helyen állítatott föl, hol Schomberg herczeg a' boynai ütközésben elesett, szintazon sorsra jutott, melly III. Vilmos király szobrát érte.

Sir A. Agnew april 21én indítványt tett a' vasárnap szentebb megtartására, 's engedelmet kért, hogy eziránt törvényjavaslatot hozhasson be. Előadásában nem gondolta szükségesnek, hogy nézeteit bővebben megfajtse, minthogy azok már úgy is ismértesek a' ház előtt, nem is reménylé hogy indítványát valaki ellenzeni fogja. (Igen Igen!) Sir O. Mosley támogató az indítványt, és csudálkozását jelenté azon, miképre ellenezhetnek a' ház tagjai közül némelyek olyan rendszabályt, melly még eddig előttük ismérten. (Halljuk, kacaj.) „Csudálkozom, úgymond, hogy kereszttyén országban törvényhozó test nevétségnek nézheti e' tárgyat. — En tudom, hogy az indítvány támogatásával népszerűtlen dolgot tesz, de vallásos kötelességre

met teljesítem. — Nézetem szerint nagy becsületére szolgál az indítványtevő baronetnek, hogy e' tárgy indítványát annyiszor ismétli, 's el nem hagyja magát rezzenetelni az ország javáért. (kaczaj) Én megengedem, hogy a' törvényhozás az embereket vallásosakká nem teheti, nem is ezen értelemben van az indítvány téve, hanem csak azt kívánom, hogy a' társaság jobb érzelmű vallásos osztályai ne háborítassanak jámbor foglalatosságokban. Azon engedelem, mellyel fogva vasárnapokon a' csapszékeket nyitva szabad tartani, nagy erkölcselenségeket szült. A' dublini tisztes tag bizvást nevetet, de tudja meg, hogy a' pálinka-mérésekben, 's csapszékekben nagy erkölcselenség uralkodik. O'Connell: „Én soha egyben sem voltam.“ (nagy kaczaj.) Gisborne ur oda nyilatkozik, hogy itt nem vallásos kérdés forog ten, minthogy a' baronet még elő sem adta javaslatát, hanem csak arról: behozhatja e? Előlegesen tehát azt kell elhatározni. Ezután O'Connell így szólalt meg: „Én, úgy mond a' tisztes baronetem nem nevetek, mert tiszteletes személy, hogy sem rajta nevetni lehetne, de azért nem tartóztathatom magam a' nevetéstől, mert egy kis költemény jutott eszembe, mellyenét lovagról mondatik, mikép azok conventiculumot tartván, egyik olly furcsa fickó volt, a' másik pedig olly szoros puritanus, hogy istentelen macskáját hétfőn megölte, mert az vasárnap egeret fogott. (igen nagy kaczaj.) A' szónok ezután azt állítja, hogy sehol a' vasárnapot jobban meg nem ülik, mint Angliában. Roebuck oda nyilatkozott, hogy ha a' tisztes baronet az ő törvényjavaslatától el né akar állani, ő annak erkölcsiségét próbára fogja tenni, 's következő törvényjavaslatokat indítványba hozni: 1ször Mindazok, kik vasárnap valamely clubbot meglátogatnak, 10 font birságot fizessenek, ebből a' feladó 5 kapjon, ötöt a' király kaphat (halljuk! 's kaczaj.); 2ször Minden inasnak, kit ura vasárnap szolgálatban kiküld, joga legyen urát 10 ft. st. birságra bevádolni. (Kaczaj); 3ször: Mindenik pap, a' ki vasárnap kocsin viteti magát az egyházba, 100 font sterlinget fizessen birságu; ugyszinte az angol egyház mindenik püspöke hasonló vétségért 200 font sterlinggel adózzék; végre pedig, hogy a' Hydepark, és a' zoologi kert vasárnapokon csukva maradjon (Halljuk! néhány tag felkiált: „Tattersall is) „Tattersallben én ugyan soha sem voltam; a' helyet sem ismértem, ezért a' gondoskodást másokra bízom; de minden esetre mindent el szándékom követni, hogy vasárnapokon az utcák olly magányosak, elhagyottak és szomoruk legyenek, a' minők csak lehetnek. (Halljuk! Majd azután, ha a' vasárnap megülnéséről a' gazdagok részről így gondoskodtunk; foglalkozhatunk a' szegényekre nézve is illy tárgy törvényhozással.“ (Tetszés) Mint említettük az engedelem 118 szótöbbséggel meg is adatott, mert az egész kérdés csak formaságot tárgyaza, de onnan még nem mondhatni, sőt még nem is reményelhetni, hogy a' törvényjavaslat, melly annyiszor megbukott már, elfogadtassék. Öst. Beob.

Az Irlandi orange-páholyok csakugyan eloszlottak végre, miután a' dublini több napi vitatás 's meghányás után april 15én 92 szóval 62 ellen elhatározta feloszlását. A' tory lapok magasbirtaló cikkekben törekszenek az elenyészett egyesületet dicsőíteni. A' Standard többek közt így ír: „Igy tehát az irlandi orangeférfiak folségök akaratajához képest feloszlattak olly egyesületet, mellyet ezer dicső emlékezet tön elöttük drágálattossá, 's mellyet jó okoknál fogva személyes batorságukra nézve szükségesnek néztek. A' hűség és ragaszkodás e' tanújele az irlandi protestansokat polgártársaik becsülésében még magasbra fogja emelni, 's midőn most az orange név elenyészik, a' monarchia minden protestansai, felejtve kisebb különégeiket, annál szorosabban fognak egymáshoz csatlódni.“ —

A' nyilvános bankok sokasága Angliában, 's versenyhatásuk az angol sajtó figyelmét nagy mértékben magára vont. A' Courier többek közt nem akarván a' külön intézetek jogai 's érdekei vizsgálatába bocsátkozni, megelégszik azzal, hogy 1792, 1815, 1816, 1825, és 1826 évekre figyelmeztet. Egyszersmind egyesenesen állítja, hogy azon sok vesztéséget, mellyek ama' szomorú emlékezetű időszakot a' kereskedelem nézve megbélyegzik, leginkább a' bankok gondatlan szaporodtának tulajdoníthatni. Ehez képest arra szólítja föl a' kormányt, tegyen szükséges rendszabályokat, nehogy ugyanazon visszaélés szintazon szomorú következtéseket vonja maga után. — A' Morning-Herald ellenmond azon, a' francia 's német lapokban gyakran ismételt hirnek, hogy Pozzo di Borgo gr. orosz követ a' st. jamesi udvarnál, e' követségi helyéről elhivatott. —

A' tory lapok mindenfélét kigondolnak, hogy az angol segédhatást Spanyolországban nevétségessé tegyék. Nem rég azon hirre, hogy Evans tábornok, a' britt segédsereg főparancsnokának testvére, rokkant egészsége miatt kénytelen volt Angliába visszatérni, a' Standard még azon hirt is kötötte, hogy nem sokára maga Evans, a' főparancsnok is visszatér, 's következő gúnyos megjegyzést függeszte tudósításához: „Illy panaszos táborozás, ugymond, még soha sem történt. A' segédsereg utolsó hős tette abban állott, hogy egy kenyérsütőt (péket) végzett ki, kit azon némileg ellenmondó vád terhelt, hogy a' katonákat elcsábította, egyszersmind megétette.“ —

A' Morning-Herald szerint a' francia és angol követ Konstantinápolyban a' szultánnak és Mehemed-Alinak hivatalos jegyzékben jelenté: mikép e' két hatalom azon esetben, ha vagy a' szultán vagy Mehemed-Ali háborút kezdene, azonnal az angol és francia egyesült hajóhad tengersikra szálland a' kezdő ellen. „E' jegyzék, ugymond rá a' Morning-Herald, lényegesen fogja a' bé-

ke föntartását a' szultán és névszerinti hűbérnöke közt eszközölni. —

FRANCZIAORSZÁG.

A' pairkamra april 21én az 1,200,000 frank titkos kiadást vevé tanácskozás alá, mi heves politikai vitásokra nyújtott alkalmat. — Dreux-Brézé marq. a' vitatást a' titkos rendőrség kemény megtámadásával kezdé, mellyről azt mondá, hogy a' restauratio alatt olcsóbb volt. Beszédének fő tartalma 's értelme oda czélzott, hogy a' közböcsánat szükséges és elkerülhetlen. — Véleménye szerint Franciaország mostani kormánya félig revolutió, félig állandó, azért is mind a' két félen levők iránt közböcsánattal tartozik. „Bocsásatok meg tehát, ugymond a' marquis, bocsásatok meg a' ministereknek Hamban, száműzött társaiknak, bocsásatok meg valamennyinek, ki a' monarchiai véleményhez ragaszkodik.“ De egyszersmind bocsásson meg a' kormány a' zendülőknek is, kiket lázító elvei által a' kormány maga csábított el. — Montalivet gróf, a' belminister azzal felelt, hogy a' közböcsánat ideje még a' hatodik évben sem érkezett meg a' zendülés után; 's minthogy Tascher gróf azt lobbantá a' ministerium szemére, hogy az ellenkező véleményü a' belső politikára nézve, e' szemrehányást a' ministeriumtól elhárította, 's egyenesen kimondotta, hogy a' mostani ministeriumnak is ugyanazok elvei, mellyek az előbbinek, ugyan az czélja 's pályája, de mind e' mellett egészen más eszközökhöz szándéka nyulni, mert a' dolgok helyzete, 's a' körülmények is tetemesen megváltoztak. Fő ohajtása pedig a' ministeriumnak, hogy valamennyi polgár, valamennyi barátja az alkotmánynak a' király székét seregélje körül 's ő előtte a' centrum, doctrinaire, tiersparti 's t. i. elnevezés csupa szójátékok. Broglie hg Dreux-Brézé m. beszédére felelni akart, de hallván a' minister nyilatkozatát, elhallgatott. A' titkos kiadások összesége 1,200,000 frankig, pótlékhitel gyanánt 92 szóval 7 ellen megszavaztatott.

A' követház a' vasvámok meghatározásában a' vasrudak vámját 100 kilogrammtól 20 frankon 's 60 centimen meghagyta, mi teljes tilalommal határos, holott a' biztosság 5 frankra 's 50 centimere javasla azt leszállíttatni. Mind a' kereskedési minister, mind a' minister-elnök nem kedvezőleg nyilatkoztak a' vasutakról, 's csak azt ígérték, hogy a' vasrudak vámját a' vasut-társaságok 's vállalatok részire talán néha mérséklenni fogják. Jaubert leghevesebben gátolta ezen mérséklést, mellyet a' vasut-társaságok részire teendő „ajándéknak“ nézett. A' Journal des Débats pedig Jaubertnek előszámlálja, hogy Franciaország a' külföldi vas-kirekesztés miatt 20 év óta 6 — 700 millió frankkal többet fizetett, mint vala fizetendő, ha idegen vasat hozhatott volna magának külföldről; 's ez, úgy mond a' Journal des Débats, még is csak szép kis „ajándék“ olly iparúgra nézve, melly hivatalos kimutatásoknál fogva évenként csak 76 millió értéknit készít. Ebben iszonyu szabadtörök többségének rovására 's ha ezt „védelemnek“ vagy „ótalomnak“ akarják keresztelni, akkor csakugyan a' vasut-vállalatok is megérdemlenek hasonló „ótalom.“

A' francia követkamra nem akarja hinni, hogy Angliát gyarmatai használása emelte külső kereskedésében olly magas polczra 's hogy Franciaország is igen sokat nyerhetne az afrikai gyarmat czélszerű használásával. A' Messenger azt mondja, hogy a' költéségi biztosság nagy többsége az afrikai tenger mellék gyarmatosítása javaslatát határozottan ellenzeni fogja; sőt azt is állítják, hogy a' biztosság tudósítója az egész gyarmat elhagyatását fogja javaslatba hozni. Egy követ, ki ezen szempontban osztozik, azt mondá nem rég, hogy Afrikában az európai népség szaporodása talán inkább káros, mint hasznos következtéseket szürend, minthogy az újdond érkezőknek sem becsületes életmódjok sem viseletjök nincsen, e' előtt a' rendőrség kénytelen őket szoros vigyázat alatt tartani, 's munka szükében még táplálni is. Szóval, kitetszik, hogy nem sokat értenek a' gyarmatitáshoz. —

Laroche-Jaquelein grófné azon időben, midőn Berry hgné Vendéban kalandozott, tetemes részt vett az általa indított nyugtalanásokban. A' grófné megszökött, 's makacsságban itéltetett el. De reményleni kezdvén, hogy a' politikai harag a' birák közt lecsillapult már, személyesen megjelent a' törvényszék előtt, 's ügye megbírlását kívánta, mire Loire megye törvényszéke csakugyan föl is menté őt minden vád alul. —

Párisban egészségi társaság czim alatt olly egyesület állott össze, melly évenként adandó 22 frank fizetésért mindenik részvevő tagnak néhány orvossal szolgál betegség alkalmakor, 's még arra is kötelezi magát, hogy súlyos betegség idején még az orvosi tanácskozás költségeit is megfizeti. (Hasonló társaság már itt Pesten is közel volt felálláshoz, de némi akadályok miatt annak létesülése későbbre halasztatott. A' rendszabályok már készek 's egy egy tag négy pengő forintért még orvosságot is vala ingyen nyerendő.) —

A' követház ülésében april 23án kérelem nyújtott be azon lengyelektől, kik a' szövetséget aláírták, 's a' végett a' fővárosból kitiltattak. —

Caenből írják, hogy az ottani lóvásár igen roszul ütött ki, mert azon lóközösek, kik Páris számára ott eddig lovakat szoktak vásárlani a' lóárosak nagy kárára mind elmaradtak, 's mint mondják, ezentúl Németországban szándékoznak lovakat vásárlani. (Tán még Magyarországra is lejönek.) —

SPANYOLORSZÁG.

Spanyolországi levelek új borzasztó kegyetlenségekről be-

szélnek, melyeket a hadviselő felek egymás ellen irtózás nélkül követnek el. Így többek közt azt is írják, hogy két fogoly katonát Cabrera csapatjából, kik christino kíséret alatt Valenciába valóan vitetendők, saját öreik löttek agyon. Cabrera ezt megtudván a chivai templom ajtaja előtt 29 személyt, kik nála kezesek valóan 's kikért a váltságpénzt már részszerint át is vette, minden további formáság nélkül agyon lövettet. E' visszatörítés hasonlót okozott a másik részen is. Valenciából nemzeti őrség jöve Chivába, 's ugyanazon egyház ajtaja előtt, hol az előtti napon annyi vér folyt, 9 carlosita fogoly a nép dühére bízott, 's megöletett. — Saragossában is új rendtelenségek történtek, ha e' leveleknek hihetni; 's a' felsőség újra kénytelen volt néhány halálos ítéletet kimondani. — A' Courier szerint, Santandernél a' Phoenix gőzhajó, melly egy osztály britt tengeri katonát hozott, 's a' carlositák közt lövések váltattak, de nagyobb siker nélkül.

Madrid utcáin folyvást történnek éjjeli gyilkosságok. Nem régiben egy az Espanol szerkesztői közül illy módon mult ki a' világból, april 6án estve ugyanis haza menvén a' szerkesztő hivatalból, egy gyilkos által megtámadtatott, ki hasát fölreperesztvén, azonnal elillant. A' szerencsétlen, kinek neve Luis Cazés, nagy nehezen egy közel fekvő kávéháza czipelte véres tagjait, 's ott a' segítségére jöttek karjai közt meghalt. E' szomorú történet okát nem nehéz kitalálni. Az Espanol hirlap t. i. vette magának azon bátorságot, hogy a' saragossai történeteket híven elbeszélte 's Mina generált vádolni merete; elég ok, hogy öt egy béren fogadott gyilkos törének kitegye. Cazés maga is zendülés embere 's egy volt a' legszabadelműbb fők közül, még sem kerülhette el azon szomorú sorsot, hogy a' maga által védett ügy áldozatja ne legyen. — Lehetlen a' békés polgárnak el nem borzadni, midőn látja, hogy illy 's hasonló történetek csaknem naponként büntetlenül vitetnek véghez. — D. Carlos és d. Sebastian april 15keig folyvást El orrióban voltak. — Az algieri, britt és portugál segédseregek szökevényeiből külön osztályok formáltak.

S. Sebastianbol így irnak april 18áról: A' napokban carlosita szökevények azon hírt hozák, hogy S. Sebastian felgyújtási veszélynek van kitéve, 's hogy e' célra nagy számú bomba, congreve-rakéta és gránát van készen Hernaniban 's egyebütt. A' kormányzó e' félelmes hírt hallván minden tisztjét összegyűjté velők tanácskozni 's a' hadi tanácsbol azon rendelmény bocsátott ki, hogy 1ször az asszonyok, öregek és gyermekek a' várost, ha tetszik, elhagyhassák; a' 18—45 éves férfiaknak pedig megtiltatik azt elhagyni. 2) a' pattantyusok seregébe ujonczok szedessenek, 's az osztályok vezérei magokat készen tartásra szólíttassanak föl. Azóta semmi sem történt ugyan még, de Laqueitio bevétele megerősíté a' s. sebastianiak félelmét. — Az angol sereg előcsapatai 's 544 chapelgorri, egy időben érkeztek S. Sebastianba; april 26án pedig az egész angol osztály váratik. — Midőn az elszökött palenciai püspök Villalében elfogtván, egy káplánjával 's néhány cselédével együtt Burgosba hozatott, a' nép szörnyű kiabálással kívánta halálát, de nagy nehezen csakugyan sikerült a' katonai kíséretnek épen a' börtönig elvezethetni őt. — Batanero exkanonok megsebesülve Onatebe érkezett.

Legérdekeseb vitatási tárgy jelenleg Spanyolországban a' külső avatkozás ügye. Párisban e' tárgyban nem rég egy kisedd íromány jelent meg: „de l' Espagne au mois de Mars 1836“ mellyben sok igen érdekes fölvilágító hely van. Többek közt „Azt mondják“ ugymond, hogy egyik hadakozó félnek győztesnek kell lenni. De ez olly tévedés, melly minden egyéb balítélet kűtfeje a' spanyol ügyekről. Sem d. Carlos sem a' királyné nem győzhet. Nem e' kettő közt, sőt még nem is e' kettő és az anarchia, hanem egyedül az avatkozás és anarchia közt lehet választás. Ha a' királyné serege az utolsó carlositát leszeghetné 's megölhetné is, azonnal egy másik sokkal hatalmasb ellenségre bukkanna, mellyet meggyőzni nem tudna, vagy nem is akarna. Most még jó iránya van, de egy pillantás alatt a' revolutio emberei kezében lehet eszközöz. Ekkor aztán általános anarchia lesz, mert Spanyolországban minden rossz lábbon áll, a' pártok, az egyes személyek, az intézvények; nincs sem zászló, sem vezér; a' vallások zabola elszaggatva, a' tudatlan nép bösz indulatok martaléka, 's egy részről nyomoru, más részről vad és kegyetlen: 's ezekből sejtethni Spanyolország jövődjét, ha szövetségesítől elhagyatik. — Avatkozás mellett nem így végeztetik ez. A' szó nem tetszik ugyan, de a' dolog maga mindig létezett, mindig létezend. A' szövetségeknek avatkozás nélkül nem lenne semmi józan értelmök: a' nem-avatkozás képtelenség, mellyet akkor eszméltek ki, midőn 1830ban a' revolutio akarátját kelle szépitni. Nem minden avatkozás egyenlő. 1836ban a' francia beavatkozás az alkotmányos thronót erősíténé meg. Erre támaszkodva, könnyen zabolán lehetne tartani az anarchistákat. A' föllázadt tartományokban egy francia sereg megjelente képes volna ezeket ismét a' királyné alá hajtani. A' spanyol sereg, megszabadulva illy terhes, szomorú háborutól, mellyben lassanként fölemésződik, a' thronhoz hiv maradna. Az anarchistáknak látszatok v. szinleges okuk sem lenne kicsapongásokra. Az alkotmányító cortes, revolutiós kívánatoktól menten, józan mérseketkorlásti közt maradhatna. A' francia hadszállítás legrosszabb esetben sem tarthatna tovább két hónapnál, 's nem kívánna több, mint 12—15 ezer embert. De ha a' kormány most ingadoz, 's magát rögtön nem határozza el, előbb utóbb csakugyan kénytelen lesz magát, de már

nem illy kedvező, hanem az 1823kihoz hasonló fonák helyzetben, avatkozásra eltökélni. A' nevezett irat szerint négyféle érdeket kell Franciaországban Spanyolországra nézve megkülönböztetni: a' dynastia érdekét, melly d. Carlosnak kedvez; a' kormány érdekét, melly Spanyolország csende lehető legelőcsőbb áron; Franciaország érdekét, melly az intézvények egyenlősége, 's a' pártok érdekét, melly semmi egyéb mint saját elveik propagandája. A' spanyol lapok szinte hányják vetik e' kérdést. A' barcelonai Vapor 's az Eco del Comercio nem szegülnek ugyan a' szélesb értelemben vett avatkozás azaz segédhatás (cooperatio) ellen, hanem a' szorosabban vett avatkozást, melly Spanyolország politikai szerkezetére is hatással lehetne, nagyon ellenzik. E' lapok legalább őszinték. A' Revista és Abeja, mind ketten ministeri lapok, legjobban kiabálnak az avatkozás ellen, mivel Mendizabal is pro forma azt testvé; de ők nem úgy érznek mint beszélnek, 's titkon az avatkozást jobban kívánják, mint akárki más.

A M E R I K A.

A' Morning-Chronicle Mexicoból azon legújabb tudósítást közli, hogy Santana tábornok mintegy 11,000 főre menő sereggel Satilloból Texasba ütött. A' mexicói seregek 's Scott őrnagy az egyesült statusok matamorasi consula házát feldúltak, 's kipusztították, 's minden elégtételt megtagadtak az iránt. „Mi, úgymond a' Morning-Chronicle, igen kétkedünk: valljon Santana serege csak fél annyi számú is, mint a' mennyinek mondják, de az éjszakamerikai consulság kifosztatását igen hihetőnek tartjuk. — A' Globe Peruból azt jelenti, hogy limai híreknel fogva az egyesült perui és boliviái seregek Lima ellen indultak. E' tudósítások szerint a' tartomány igen szomorú állapotban van. — Pennsylvaniának (éjszakamerikai statusnak) mind két törvényhozó kamrájában elfogadtatt az azon törvény, mellynel fogvást a' halálos kivégzéseket többé nyilvánosan végrehajtani nem szabad. A' végrehajtás mindenkor a' börtön belsőjében fog történni a' sheriff vagy coroner, a' főügyész, vagy segéde, 12 tisztos polgár, egy orvos, 's egy vagy két lelkész jelenlétében. Saját cikkely tilalmazza több más személynek, különösen, nők, 's kiskorúaknak odabocsátatását. Jegyzőkönyv fog készítettetni, mellyet valamennyi jelenvolt eskü aláírand, 's az egész történet dolognak legalább két hirlapban közre kell tétetnie. Ez az egész nyilvánosság, melly ezentul kivégzéseknél megálland. —

T Ö R Ö K O R S Z Á G.

A' Gaceta di Zara april 13káról Livnobul ezt jelenti: „A' bosnyák lázadók miután Firdus bég üldözések elől szerencsésen az ausztriai határra átvergődött, megszűntek az üldözéstől 's a' határoktól rablott holmikkal rakottan iszonyú lárna közt vonultak vissza 's mint látszott, utjokat Sarajevonak a' vezérszékvárosának vették. Mit fognak ott elkövetni, közelebb értesítettetni fogunk. A' város lakosinak helyzete igen szánakozásra méltó, február óta valamennyi bolt zárva áll 's a' kereskedés egészen megakadt.

O R O S Z O R S Z Á G.

Az orosz czár megparancsolta, hogy a' szibériai és orenburgi vonalon fekvő vámhivatalok minden gyermeket fölvegyenek, mellyeket a' kirgizsek elhagynak. Az illy gyermek a' faluban kiadatik valamely önkéntes vállalkozónak nevelésre, vagy a' hatóság megbiz erre valakit 's e' nevelés alatt marad 25 éves koraig, ekkor vagy a' kozákok közé kell állania, vagy adózóvá lesz, melly utolsó esetben előleg 10 évre engedtetik el azon adóneki, mellyet az általa választott életneemtől fizetnie kellene. —

Ő föls. a' császár megengedte, hogy azon zsidóknak feleségei, kik törvényes ítélet következtében Szibériába száműzettek, ha nekik épen tetszik, férjeiket oda elkisérhessék, 's magokkal 10 évesnél nem idős leányaikat is elvihessék, valamint nagyobb leányaikat is, ha abban megegyeznek 's még férjnél nincsenek.

E L E G Y H I R.

Uj Yorkban egy házi ur több épületet, különösen raktárt, birt a' börze közelében, miket ő tizenkét év előtt 250,000 dollárért vett össze. Most a' helyet, mellyen az épületek a' nagy tűz előtt állottanak, nyilvános árverés utján eladták 's érték 765 ezer dollari somma jött be.

Gabonaár vidéki városink piaczin; poz. mérője váltó garasban.

	buza	kétész.	roza	árpa	zab	kukur.	köles
Apr. 21én Ungvár	64—60	56—51	36—32	38—36	24—22	50—46	—
„ 22én Arad	60—52	39	30	25	27	28	—
„ 23án Miskolcz	80—75	60—58	45—40	38—32	24—20	40—35	120—115
„ 23án Pécs	50—45	35—30	27—25	26	20	30	—
„ 26án Debreczen	80—65	50—40	40—35	30	35—30	40—35	60—40
„ 28án Mosony	100—64	60—42	50—43	50—43	37—32	58—52	—
„ 29én Uj-Becs	80—70	60—55	—	25—20	25—20	30—28	—
„ 30án Szeged	60—55	49	35	25	25	30—28	40
„ 30án Sz. Fejérvár	78—70	52—48	—	30—28	26—24	38—36	—
„ 28án Losonez	70—60	—	44—40	36—35	23—22	—	65
„ 29én Pozsony	107—90	—	62—56	55—50	38—36	—	—
„ 29én Soprony	125—75	—	65—58	50—45	43—40	68—62	—
„ 29én N. Szombat	102—84	—	54—50	52—50	32—28	88	—
„ 22én Temezvár	60—47	—	30	25	25	25	—
„ 25én Beszterczeb.	105—80	—	55—50	50—45	26—23	—	—

Gabonaár: majus 6dikán Pesten Tiszta buza 90 — 73 1/3 — 66 2/3 Két-szeres 49 1/3 — 46 2/3. Roza 36 2/3 — 33 1/3 — 30. Árpa 35 1/3 — 33 1/3. Zab 26 2/3 — 24 2/3 — 23 1/3. Köles 30. Kukuricza 36 — 33 1/3 — 30.

Jelentés.

A' R É M L Ő

gazdasági és kereskedési Ujság iránt.

Haladunk az időben, haladunk a tapasztalásban is, melly a' mi tanítónk: de fájdalom! kevesen értik, mint haladunk. Okát ennek nem ott fogjuk találni, mintha a' jó tapasztalás' elfogadására nem volna minden kész; hanem amaz eszközök' hiányában, mellyek nélkül ismeretlen után senki sem esenget.

Akármin legyen azonban, mindenkép' elveszett az egész' köz javára nézve mind az, a' mi érdekesnek feleltetvén - fel, vagy csak bizonyos vidék által használtatott, vagy olykor, a' közrebocsátást gátló körülmények miatt, ugyan azon lényben halt-ki is, ki azt létre hozá.

Ama gazdasági tapasztalások, mellyeket a' múlt idő szült, a' könyvekben, milyeket már honni nyelvünkön is jelesek birunk, mint társakban vannak lerakva; mik azonban a' jelenkor' szüleményei, azokat a' miveltebb nemzetek folyóirásokba szokták összevgyűjteni, 's bírálat és használat végett időről időre közrebocsátani.

Ily szempont vala az, melly mind külföldi mind kívált honni gazdasági újabb vagy csak vidéki használható tapasztalások' összevgyűjtésére 's folyóirásban leendő közlésére kisztete minket is, hogy lennének gazdáink előtt is tudva mind azok, mellyeket az újabb tapasztalás

használhatókká jelelt-ki. — Mert haladunk az időben; haladunk kell a' tapasztalásban is, melly a' mi útmutatónk, vezetónk és gyámolítónk. De

Tudjon bár a' gazda mindent, mi csak a' természet- és tenyésztéshez szükséges, ha az eladáshoz nem ért, valljon rosszul neveztetik e kereskedők' marta-lékának?

Nagyon természetes, hogy a' termékek' és bar-mok' árra az esztendő' időjárásával, 's így a' Haza és Külföld' szükségeivel legnagyobb viszonyban áll: úgy annyira, hogy ezek' tudása nélkül az eladó csak szem-bekötve árul. — A' mit oly igen értenek kereskedőink, hogy ők a' Haza' különböző részeiben, sőt külső or-szágokban is tetemes költségen szoktak hiteles levele-zőket tartani, kik nékik a' múlt évről maradt termé-kek' mennyiségéről, az ekkori időjárásról, a' vetések' minéműségéről, a' remélt vagy már letakarított ter-mesztményekről, a' posztógyárok állapotjáról, a' gyapjú keletéről 's több effélékről pontos tudósításokat tesz-nek; mellyek egy helyre gyűlvén, ezekből készítenek a' belső és külső szükségek' 's időjárások' viszonyaihoz képest egybevetéseket, 's ezekből dolgozzák-ki a' ter-mékek' lehető árrát: — vagy is — kitelhető rendszer-rel üzik a' kereskedést.

Lássuk most, micsoda eladási rendszer az, melyet gazdáink' legnagyobb része követ?

Elmellőzvé az, hogy némely nagyobb birtokosainknak, sok jó ismereteik, sőt adataik is vannak, de a' mellyek mind öszve is csak keveseké, a' többiek, a' nagyobb rész, vagy hallomás, vagy piaczi ár után szokta intézni az eladást.

Fájdalom! de ki kell mondani: — vallják-meg csak gazdáinkból többen mint nem — hogy midőn a' gyapjúra alkut tevének és tesznek, nem alkutták sőt alkuszszák e' egy két aranyért azt is be, hogy nem fogják az igaz alkut gazda-barátjaiknak felfedezni? — Vallják-meg csak, hogy nem szokták e' némelyek csak azért, hogy hires gazdák maradjanak, többre tenni az eladott gyapjúárt, mint azt valósággal beveszik? Hát a' több mindenféle tárgyakra nézve nem így van e' a' dolog?

Igy csalja-meg sok gazdáink' önhaszonlesése, hiúsága, 's meg nem fontolása, mind önmagukat, mind egyes gazdatársaikat; így károsítják az egészek a' Hazának jövedelmeit, mellyek egybevetéssel készült eladás által akként nem esonkítottak volna, mint így midőn a' kereskedői fortély gazdag zsákmánnyal bucsúzáván-el tölök, örömtelve érzi, hogy az eladó nem érti mesterségét.

Ez igazság; ez nem vád: mert a' kereskedés szabad és tisztos életmód lévén, mint tudományt tanítják nyilván; azért kárhóztatni pedig bár kit is, hogy megtanulta, sokkal több, mint nem tudni azt, a' mit tudni kellene. Ezek így lévén

Lássuk most a' piaczi árrokat. Legtöbb gazdáink a' népesebb piaczú vidéki városokba járnak kikémleni, hogy termékeiket mi árron adhassák. Itt a' vidékről öszvegyült ismerőseikkel, vagy kereskedőkkel szoktak tanakodni, kik közül az elsők maguk is tanulni jöttek, az utóbbiak pedig nem igen szokták ingyen vesztegetni a' jó tanácsot.

Van egyébiránt, nem csak vidéki, hanem országos gyülekezet' helye is, a' milyen Pest. — Az itteni vásárookra jövők' nagyobb része azonban, valóban ke-

vesebbet tud, mikor innen elmegy, mint nem tudott, hogy ide jött. Mert itt egyik útas a' másiknak beszél, hogy e' vagy ama' részében az országnak minémű gazdasági állapot legyen: másfelől a' levelezésekből okos némely kereskedők, 's ezeknek alkukergetőik épen ellenkező híreket terjesztvén; 's ezeket Leipzigi, Hamburgi 's több másunnani görbe értelmű levelekkel támogatván; sőt forák állításaikat e' végre koholt adásvévéssel is bizonyítgatván, — ki tudna ennyi általános előadott igazság' és hamisság' zavarából, mellynek álorezája ugyan Pesten mutogatgatik, de valósága Külföldön maradt, — tisztára jutni? —

Mit használtak mind ezek' elenyésztésére az eddig közölt töredék tudósítások, mellyekből hasznos és célirányos egésznek alkotni, akarni is szerencsétlen gondolat; 's mellyek így vékony állapotjukban inkább zavart okoztak, vagy néha eső után szolgáltak köpönyegül — köz ítélet alá bocsátjuk. —

Mégis azonban gazdáink' nagyobb részére nézve mindöszve is esekélyel van és volt ezeknél több eladási rendszer: vagy is más szókkal — a' sötét gazdának semmivé kell lenni a' világos kereskedő' alkuja mellett.

Milégyn ennek oka? könnyű eltalálni, mert azon tömérdek levelezések, mellyekből, mint kútlóbból lehet tisztát meríteni, tetemes költségbe és fáradságba kerülnek, a' mit valóban nem bírhatna meg mindenik egyes gazda' ereje: 's így kénytelen volt a' nemtudás miatt kevesebbet, mint tudással mindent veszteni.

A' honnan magától foly, hogy ennek legyőzésére nincs más mód, mint az erő öszvesítése; vagy is egyesek' esekély áldozata által oly Intézet' felállítása, melly a' gazdasági új tapasztalásokban, szinte mint az eladás' szövényeiben, útmutatóul, tanácsadóul 's világítóul szolgáljon: és így oly Újság' létesítése, mellyben a' gazdaság és kereskedés hiteles és szükséges ismeretekhez juthasson. —

E' nagy hiány' kipótlására szántuk mi legfelsőbb kegyelmes engedelem mellett, illy című Újságlapjainkat:

K É M L Ő

A' Gazdaság-, Kereskedés-, és Iparban,

mellynek tárgyai lesznek:

1-szor. A' föld', erdő', kert', szőlőmivelés', 's baromnevelés' minden ágazati, honni 's külföldi tapasztalásokból Hazánk' égaljához, földé' minőségéhez 's népességéhez alkalmazva.

2-szor. Az időjárások', 's ezekből a' gazdaság' minden ágazatira vont következtetések' hiteles előadása.

3-szor. Mindennemű termékek' 's kereskedési tárgyak' folyó árra, a' két Haza' minden részeiből, 's szomszéd országokból, nevezetesen a' gyapjúár is.

4-szer. Vissgálása a' kül- 's bel-kereskedésnek, 's iparnak gazdasági tekintetből, melly alatt foglaltatnak az utak, vizárkok, épületek 's több effélék, a' kereskedést kimutató értekezésekkel; szinte mint mindenféle szállítások is.

5-szor. Pénzfolyam, jég- és tűz-kármentések, különös természeti munkálatok, tünemények, földrengések, ártalmas férgek, marha-nyavalyák, 's ezeknek lehető orvoslásuk, 's több más effélék.

6-szor. Mindennemű gazdasági, kereskedési körülmények' hirdetése, melly alatt értetnek: mindenféle árendák, adásvevések, kótyavetyék, makkoltatások, teleltetések, helyváltoztatások, 's egy szóval a' mi gazdáknak 's kereskedőknek érdekes.

7-szer. Világ', vagy is a' föld' ismertetése, geographiai, topographiai, chemiai, statistikai, ipar, szorgalom és miveltégi, 's így polytechnikai tekintetben is.

Az eszközök, mellyek által a' természet- és te-
nyésztésre nézve szándékunk használni,

tóztassanak: mert a' köz jó csak a' tudomány 's erő
öszvesítése által gyarapúlhat.

Külföldről: Minden gazdasági, kereskedési és
polytechnikai német 's egyéb folyóírásokból kiszemelt,
's nálunk is használható jegyzetek.

Mi illeti pedig az eladást világosító eszközeinket:
a' két testvér Hazából és tengerpartról több mint 50
hiteles levelezőink méltaták közhasznú czélunkat szük-
séges tudósításaik által elősegélni,

A' Hazából: — Vannak számos gazdáink, kik-
nek tapasztalásaik honnunkra nézve sok czifra külföldi
értekezéseknél többet érnek, de mellyek, vagy közre
bocsátva nincsenek, vagy csak kevesek által használ-
tatnak. — Ezeket felszólítjuk 's megkérjük azon haza-
fiúságra, hogy azokat bármelley ágazatában és cseké-
lyebb tárgyaiban is a' gazdaságnak velünk közleni mélt-

A' Külföldről: — Nevezetesen a' gyapjúra nézve
Szászországból és Sziléziából több nagytekintetű gazdák
lelkesek irántunk ily vállalattal: de ezeken kívül a' posz-
tógyárok' állapotjáról 's a' gyapjú' keletéről Leipzig,
Brezlau és Frankfurtból is léznek szinte érdemes le-
velezőink. — Sőt minden Májusban, innen Leipzigba,

's más nevezetes gyapjú-rakhelyekre, általunk csupán e' végre küldendő biztos emberünk többféle mustragyapjúkat fog vinni, 's azoknak ottani keletéről 's árráról hiteles hirt hozni; mellyet a' levelezési tudósításokkal egybevetvén, nem mulatunk-el semmit, a' mivel vállalatunk a' Hazának tartozik, 's hitelességünk' megszerzésére szükséges leend. — Ugyan ezen mustragyapjúk azután a' szerkeztői hivatalban fognak megszámozva kitéve lenni, a' hol minden előfizetőink vagy küldöttjeik megláthatják: 's a' mennyiben az eszközök' és kútfők' titkolásának szüksége megengedendi, bővebb felvilágosítást is nyerhetnek. Egyébiránt ugyan e' végre nyitva fog állani hivatalunk egész esztendő által is, a' gyapjú árrának időről időre leendő divatozásával.

Végre a' Külföld' szükségeiről 's állapotjáról fognak szólni hiteles levelezőink Bajor, Cseh, Morva,

Hogy pedig ennek megszerezhetését könnyítsük, 's így sokkal terjedhetőbb hasznúvá tegyük; oly árrt szabunk, melly köz jóra szánt igyekezeteinket ebben is eléggé bizonyítja. Ugyan is fél-évi árra itt Pesten kézhez küldve 3 forint; borítékkal és postán 3 forint 30 kr. pengőben.

Az előfizetés' beszédésére a' 11dik példány ajánlása mellett megkérettetnek minden T.T. tisztviselő urak, kik munkálatunkat köz hasznúnak 's figyelemre méltónak ítélik, hogy t. ez. Előfizetőink' neveit folyó eszt. Józsefi vagy Medárdusi Pesti vásárookra jövő, vagy más alkalmatosság által legfeljebb folyó eszt. Junius' 20dik

Galiczia, Ausztria, Carniol, Bukovina, Moldva és Oláh országokból.

Ily módon meg lévén győzve, hogy mi semmi költséget és fáradságot sem kimélünk, és mindent igyekezünk adni, mi csak hasznos és érdekes, oly reményben sőt hiedelemben vagyunk, hogy annak, a' mi köz haszonra szükséges, létesülni és állani kell; ellenben haszontalannak életet kívánni, legnagyobb gyöngeség, sőt szemtelenség volna tőlünk.

Megindul pedig e' Kémlő folyó 1836. esztendői Julius' 2kán, minden héten kétszer, negyed réthben egy egy ivnyi, a' metszéseken kívül, jó papiroson 's új betűkkel. Ha azonban az előfizetés-költségeinket fedezendi, minden úttal másfél ivben, és így oly tömegben, mint akármelyik tömöttebb Újságunk.

napjáig hozzánk Pestre, (könnyebb feltalálhatás tekintetéből) a' Tek. Vármegye-Házába, beküldeni méltóztassanak. Lehet azonban előfizetni minden titl. posta hivataloknál is, mellyek a' fentirt ajánlás mellett e' végre szinte megkérettetnek.

Költ Pesten Február 9kén 1836.

Balla Károly,

a' Kémlő' tulajdonosa 's szerkeztője.

Preis-Courrant
aus der
Tabak und Pfeifen-Handlung
„zum UNGARISCHEN WAPPEN“
auf dem Serviten Platz in Pest.
Preise pr Pf. in Wiener Währung.

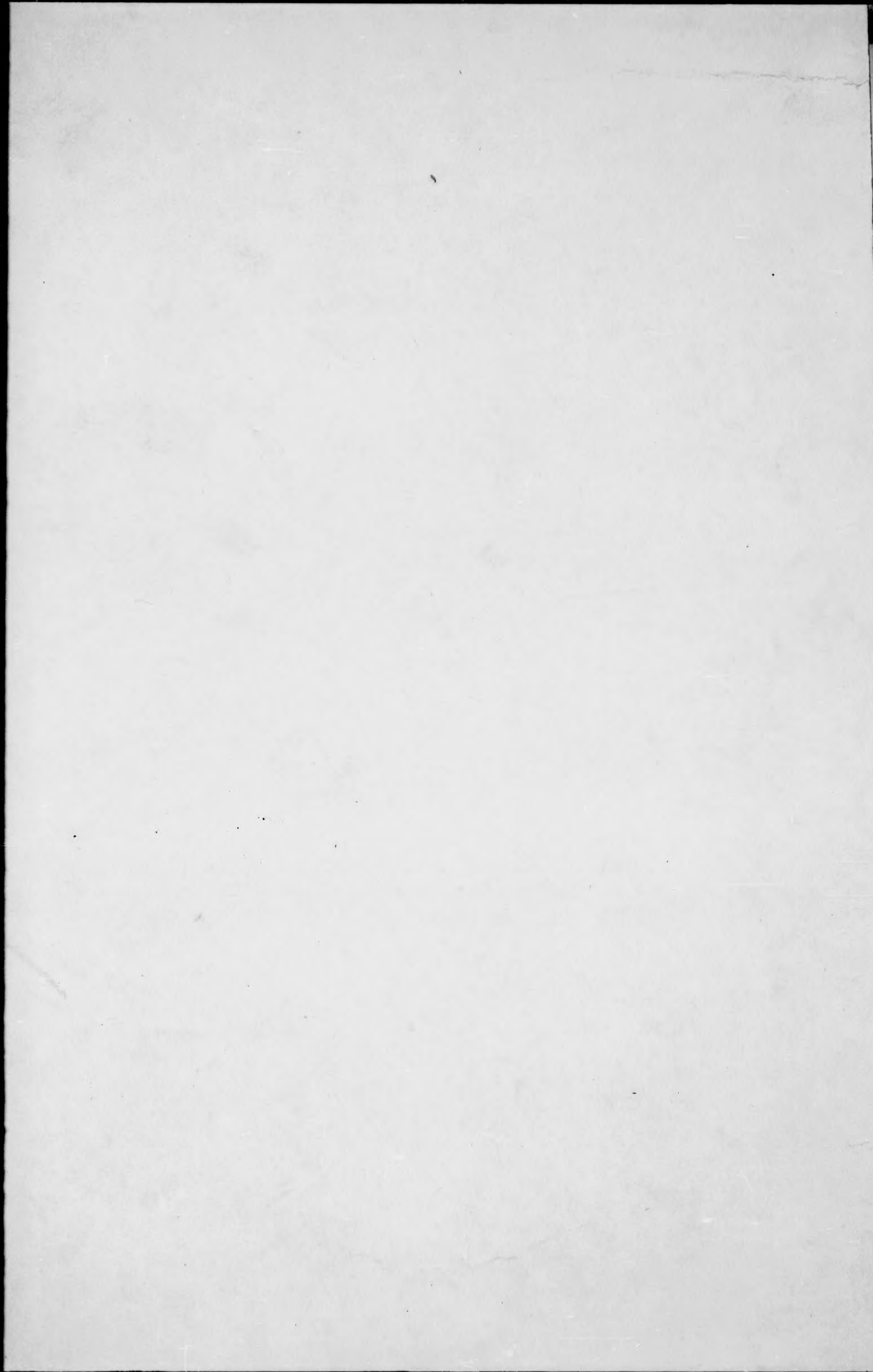
Ausländische Rauchtabake.	fl. kr	Schnupf-Tabak.	fl. kr
Echten Varinas Knaster	8 —	Gelber Cardinal Schnupftabak	8 —
Holländer Krull Nro 4	4 —	— Fúzesgyarmater	6 —
Holländer Krull Nro 6	4 48	— Debröer feinste Sorte	5 —
Holländer Krull Nro 8	5 36	— Debröer zweyte Sorte	3 —
Holländer Krull Nro 10	6 24	St. Omer in Bley	4 —
Echt türkischer Sultan Tabak	3 —	Pariser Rappe	1 12
Virginier Blätter	2 30	Ungarischer Rappe	1 —
		Rosen Gallizier	1 —
		Kaiser-Baitz	— 36
		Schwarze Wiener Baitz	— 30
		Naturell	— 24
		Kaschauer Baitz	— 30
		Ausländische Cigarren.	
		Amsterdamer . . . . . das 100	4 30
		Havanah	4 30
		Maryländer	5 —
		Ungarische Cigarren.	
		Ala Vanilie noble	3 —
		Damen Cigarren	2 30
		National Cigarren	2 30
		Fiumaner 1te Sorte	2 —
		Fiumaner 2te Sorte	1 15

Bei bedeutender Abnahme von Tabak und Cigarren werden 10 proCento nachgelassen, und insbesondere meinen Herren Handelsfreunden bei grösseren Bestellungen die möglichste Ermässigung der Preise zugesichert.

Die echten Schemnitzer Pfeifen von denen renomirtesten Fabrikanten Michael Hönig und Ferdinand Rauch, so wie die Theresienfelder Thon-Pfeifen von Anton Partsch werden sowohl mit, als ohne Beschläg zu festgesetzten Fabrikspreisen verkauft (hievon erscheinen zeitweise neue Formen).

Von echten Meerschaum Pfeifen unterhalte ich stets ein grosses Lager, und bürge jedem Käufer für die Echtheit derselben, auch versichere ich, besonders bei grösseren Parthien, solche Preise zu machen, die zum Wiederverkauf conveniren. Von allen übrigen Rauch-Requisiten führe ich ebenfalls die neuesten und geschmackvollsten Gegenstände, und sichere in Allem die reellste und billigste Bedienung. Auch werden bei mir alle Reparaturen an Meerschaum Pfeifen angenommen, und bestens hergestellt.

Joseph Gärtner,
bürgerlicher Tabakfabrikant.

11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100

a
t
l
n
k
s
k
n
h
F
v
'
C
h
f
n
a
r
u
r
M
r
a
t
a
L
M
l
r
A
Y
:
:
i
f
r
:
:
L
M
L
L
v
F
M
L
:
v
t
c
r
f
C
W
n
s
j
L